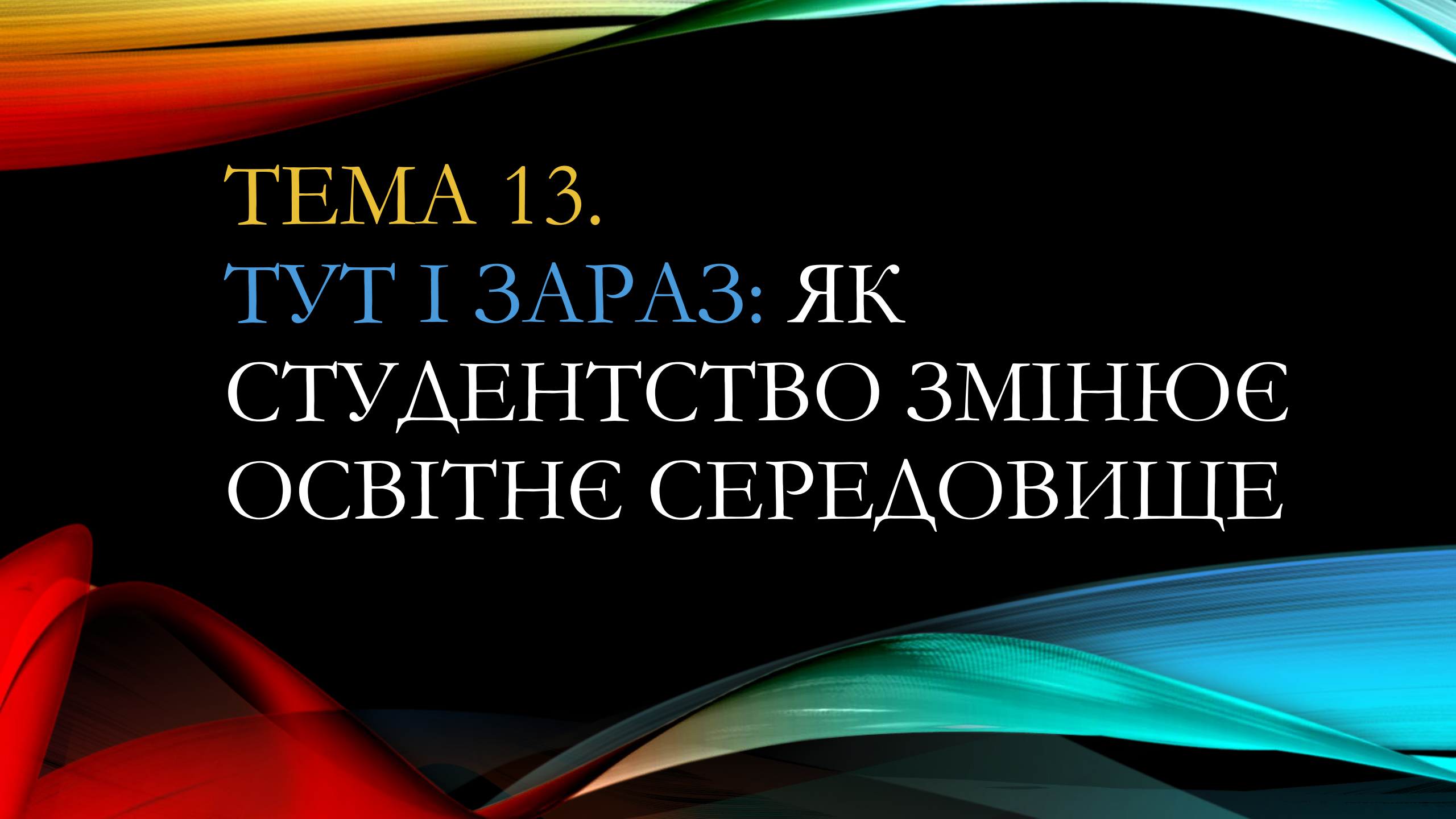

ТЕМА 13.

ТУТ І ЗАРАЗ: ЯК
СТУДЕНТСТВО ЗМІНЮЄ
ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

ПЛАН

I. Права та обов'язки студентства

II. Студентське самоврядування

III. Участь студентів у процесі забезпечення якості освіти

Визначними історичними подіями в Україні, де брали непересічну участь студенти, є:

- ✓ Бій під Крутами (1918),
- ✓ Революція на граніті (1990),
- ✓ Помаранчева Революція (2004),
- ✓ Революція Гідності (2013-2014).

28 жовтня 1939 празькі студенти вийшли на демонстрацію з нагоди річниці проголошення Чехословацької держави. Німці мітинг розігнали, при цьому смертельно поранивши студента-медика Яна Оплетала. Його похорон перетворився на нову акцію протесту, на яку окупанти відповіли черговими репресіями. 17 листопада нацисти видали наказ про закриття всіх чеських університетів, відправили до концтаборів 1,2 тис. студентів, а вісьмох із них та одного викладача – розстріляли. У пам'ять про ці події в 1941 році Міжнародна рада студентів запропонувала 17 листопада відзначати День студента.

1989 року саме студенти зробили крок до падіння комуністичного режиму, який перебував при владі в Чехії останні 43 роки. 17 листопада в Празі зібрався 15-тисячний мітинг для вшанування пам'яті Яна Оплетала. Після завершення дозволеного владою зібрання студенти рушили до центру міста, щоб висловити протест проти комуністичного правління. Проте міліція перекрила шлях мирній ході та жорстоко розігнала мітингарів. Постраждали близько 600 осіб. Після цього країну охопили масштабні акції протесту. 20 листопада на вулиці Праги вийшли 100 тис. осіб, наступного дня – 200 тис. і з кожним наступним днем їхня кількість зростала. А на честь подій 17 листопада 1989 року в Чехії та Словаччині щороку відзначається День боротьби за свободу та демократію.

Наприкінці 1960-х років масові студентські протести прокотилися багатьма країнами Заходу, зокрема США. Найвідоміший такий випадок стався 4 травня 1970 року в Кентському університеті у штаті Огайо. У цей день студенти виступили проти рішення президента Річарда Ніксона розпочати вторгнення до Камбоджі для боротьби з комуністичними партизанами. Військові спочатку намагалися розігнати мітингарів слезозогінним газом, а потім за так і не з'ясованих обставин відкрили вогонь. 28 нацгвардійців протягом 13 секунд зробили 67 пострілів, учотирьох та поранивши ще дев'ятьох. Після цього Штати охопив масштабний студентський страйк. Усього в акціях протесту взяли участь близько 4 млн осіб, а у Вашингтоні 9 травня пройшов 100-тисячний антивоєнний марш. Унаслідок цього Ніксон у червні 1970 року погодився вивести війська з Камбоджі та створив комісію для розслідувань заворушень у студмістечках.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТІВ

Під правами студента розуміються забезпечувальні державою можливості особи, яка зарахована до вищого навчального закладу з метою здобуття вищої освіти.

Обов'язок держави, конкретніше закладу освіти, обмежується забезпеченням умов, за яких людина може задовольнити базові фізіологічні потреби і в яких не буде загрози її здоров'ю та життю: оптимальна температура повітря в приміщенні, доступ свіжого повітря, належні санітарні умови, пожежна та технологічна безпека, забезпечення мінімальної приватності, зокрема у вбиральнях (окремі кабінки), повага до житла студента, навіть якщо воно є тимчасовим, наприклад, кімната в гуртожитку.

ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТА

- виконувати вимоги освітньої програми (індивідуального навчального плану за його наявності), дотримуючись принципу академічної доброчесності, та досягти результатів навчання, передбачених стандартом освіти для відповідного рівня освіти;
- поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм;
- відповідально та дбайливо ставитися до власного здоров'я, здоров'я людей поруч, довкілля;
- дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, а також умов договору про надання освітніх послуг (за його наявності);
- повідомляти керівництво закладу освіти про факти булінгу (цькування) стосовно здобувачів освіти, педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб

ЗАХИСТ ПРАВ СТУДЕНТІВ ДО КОГО МОЖНА ЗВЕРНУТИСЯ?

Студентське самоврядування. Органи студентського самоврядування є найпершою підтримкою студентів перед адміністрацією та захистом їх прав. Наприклад, без погодження ОСС студента не можуть виселити з гуртожитка.

Ще один шлях – звернення особисто до керівництва (це може бути подання заяви із зафіксованими фактами порушень). Зазвичай порушення прав усувають і конфлікт вичерпується, не виходячи за межі ЗВО.

Ще одним методом може бути звернення до Освітнього омбудсмена. До нього зі скаргами про порушення прав у сфері освіти мають право звернутися здобувачі освіти, їхні батьки, законні представники, педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники. Омбудсмен розглядає скарги протягом місяця та може вживати різних заходів, зокрема:

1. надає рекомендації закладам освіти, органам управління освітою;
2. відвідує органи державної влади, органи місцевого самоврядування, заклади освіти всіх рівнів незалежно від форми власності та підпорядкування, а також бере участь у засіданнях державних органів з питань, що належать до його компетенції;
3. звертається до органів державної влади, правоохоронних органів щодо виявлених фактів порушення права людини на освіту та законодавства у сфері освіти;
4. надає консультації заявнику;
5. представляє інтереси заявника в суді.

ЗАХИСТ ПРАВ СТУДЕНТІВ ДО КОГО МОЖНА ЗВЕРНУТИСЯ?

Розголос у медіа та соціальних мережах. Зазвичай адміністрація ЗВО дуже чутлива до інформаційних кампаній: щороку кожен ЗВО намагається набрати якнайбільше студентів. Негативний імідж погано впливає на кількість абітурієнтів. Якщо конфлікт не вдається вирішити й порушення прав не усунуто, потрібно висвітлити його – фіксувати кожен етап конфлікту: передумови, момент конфлікту, обґрунтування, кожен етап переговорів. Також можна спробувати залучити ЗМІ

Якщо разом із зовнішніми організаціями дипломатичним шляхом питання конфлікту не буде вирішено, необхідно звернутися до правоохоронних органів та до суду.

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Органи студентського самоврядування відіграють важливу роль і є своєрідним посередником у стосунках між студентством та адміністрацією ЗВО. До їх повноважень входить захист прав студентів, представництво їх інтересів, звітування про свою діяльність, проведення організаційних, наукових, культурно-масових, спортивних, оздоровчих й інших заходів, розпорядження коштами й іншим майном, що знаходяться на їхньому балансі та банківських рахунках; інші функції. По суті, це форма самоорганізації студентів, механізм представництва й відстоювання своїх прав, можливість самореалізації, яка може проявлятися по-різному в різних закладах. Органи студентського самоврядування можуть мати різноманітні форми (сенат, парламент, старостат, студентська навчальна (наукова) частина, студентські деканати, ради тощо).

У ЧОМУ ПОЛЯГАЄ РІЗНИЦЯ МІЖ ОРГАНАМИ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ПЕРВИННИМИ ПРОФСПІЛКОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ СТУДЕНТІВ?

	Критерії розмежування	Органи студентського самоврядування	Первинні профспілкові організації студентів
1	Нормативно-правове регулювання	Закон України «Про вищу освіту»	Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»
2	Статутні документи	Положення про студентське самоврядування ЗВО, яке ухвалює конференція студентів саме певного ЗВО	Статут профспілки, який приймають на з'їзді/конференції профспілки (не первинної профспілкової організації ЗВО)
3	Членство	Представляє інтереси всієї студентської громади, членом якої Ви автоматично стаєте з моменту зарахування до ЗВО. Усі студенти можуть брати участь у виборах представників до ОСС (вони мають право обирати, хоча можуть вирішити ним не скористатися). Робити заяви від імені студентів ЗВО, представляти інтереси всіх студентів можуть тільки ОСС	Профспілки представляють інтереси своїх членів і не можуть претендувати на офіційне представництво всіх студентів ЗВО у відносинах з адміністрацією та будь-яких зовнішніх відносинах. Органи профспілок обирають лише особи, які є їхніми членами
4	Юридичний статус	Набуття статусу юридичної особи для ОСС у законодавстві не прописано	Громадська організація може набувати статусу юридичної особи, мати печатку, рахунок у банку, штатний розпис, наймати працівників, укладати договори
5	Термін повноважень	1 рік	5 років
6	Договір із закладами вищої освіти	З ОСС адміністрація не зобов'язана нічого підписувати, хоча й може	Закон України «Про колективні договори і угоди» зобов'язує адміністрацію підписувати колективні договори з профспілками
7	Надання приміщення	Надання приміщення для ОСС залишається на розсуд адміністрації	Адміністрація зобов'язана надати приміщення для профспілки

УЧАСТЬ СТУДЕНТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Завдання забезпечення якості вищої освіти є багатоплановим і включає наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо), організацію навчального процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям, контроль освітньої діяльності ЗВО та якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях.

- Згідно з українським законодавством «якість вищої освіти — це відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості».

Система управління якістю освіти в університеті повинна забезпечувати моніторинг основних показників якості та на їх основі підготовку рекомендацій для покращення всіх складових підготовки фахівців. Ключові ланки такої системи:

- якість освітніх програм;
- рівень підготовки абітурієнтів;
- інформаційно-методичне забезпечення навчального процесу;
- кваліфікація професорсько-викладацького складу;
- якість навчального процесу;
- рівень наукових досліджень, що проводяться в університеті;
- рівень оснащеності навчального процесу;
- рівень підготовки випускників (включно з практичною підготовкою й готовністю виконувати професійні функції), їх затребуваність на ринку праці та інше.

ДЛЯ ЦЬОГО ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ» ПЕРЕДБАЧАЄ ЗДІЙСНЕННЯ ТАКИХ ПРОЦЕДУР І ЗАХОДІВ:

- визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному вебсайті закладу вищої освіти, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників закладів вищої освіти і здобувачів вищої освіти;
- інших процедур і заходів.

РОЛЬ СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Чому студенти повинні бути долучені до систем забезпечення якості вищої освіти? Річ у тім, що сучасна вища освіта має бути побудована на засадах студентоцентризму.

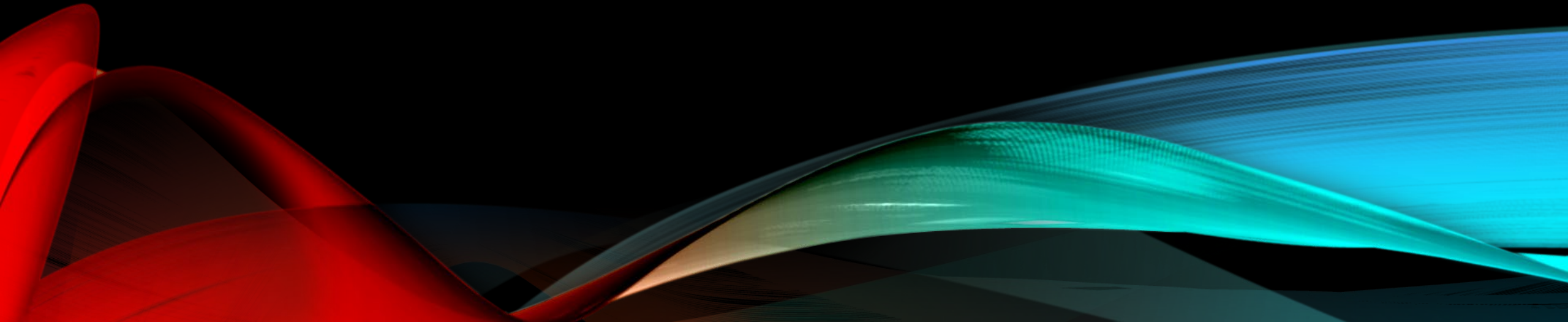
Студентоцентризм

(студентоорієнтоване навчання) — це принцип організації освітнього процесу, основа якого — наближення освіти до індивідуальних особливостей студента.

Студентоцентризм передбачає:

- заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу;
- створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії (студент формує навчальний план, самостійно формує перелік вибіркових дисциплін, який повинен складати щонайменше 25%);
- увагу до індивідуальних особливостей студента;
- вплив здобувачів вищої освіти на внутрішні процеси закладу вищої освіти;
- партнерство між усіма учасниками освітнього процесу.

ВНУТРІШНЯ СИСТЕМА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ
ОСВІТИ (ВСЗЯО)

1. РОЗРОБКА ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

- ✓ оприлюднення проекту освітньої програми під час її розробки на офіційних ресурсах випускової кафедри та вебсайті закладу вищої освіти;
- ✓ опитування та форми щодо змісту освітньої програми (для представників студентства);
- ✓ моніторинг ринку праці в розрізі регіонального розміщення закладу вищої освіти;
- ✓ експертиза роботодавцями актуальності змісту освітньої програми.

2. ПОТОЧНИЙ МОНІТОРИНГ ТА ПЕРІОДИЧНИЙ ПЕРЕГЛЯД ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через орган студентського самоврядування свого університету залучені до процесу періодичного перегляду освітніх програм та інших процедур забезпечення її якості освіти як партнери. Долученість студентства до цього етапу забезпечується шляхом опитувань, що проводять щонайменше перед кожною сесією. Потім їх обговорюють на засіданнях кафедри, Вченої ради, на інших університетських майданчиках із залученням працедавців, представників студентського самоврядування й просто зацікавлених активних здобувачів вищої освіти. Для організації регулярних онлайн-опитувань здобувачів вищої освіти важливо, щоб вони відчували, що їхня думка взята до уваги та впливає на розвиток університету. Метою таких опитувань є поширення позитивних й усунення негативних практик викладання, вивчення динаміки якості навчальних курсів та якості викладання. Не менш результативними є фокус-групи та неформальні зустрічі зі студентами, де можна вільно висловити власну думку.

3. СИСТЕМАТИЧНЕ ЗАЛУЧЕННЯ ОРГАНІВ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оскільки за закладами вищої освіти зберігається автономія, методи залучення студентів можуть бути різні. За умови рівної залученості ця співпраця є корисною для всіх стейкхолдерів освітнього процесу. Зокрема, залучення може проходити у різних формах:

- ✓ Розробка опитувань та опрацювання їхніх результатів.
- ✓ Створення пулу експертів з якості освіти для консультування й долучення до розробки ОП та інше.